

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Geleneksel Sporlara Yönelik Tutum ve Görüşlerinin İncelenmesi

Ahmet TOKMAK^{1*} , Veysi AKTAŞ² Genç Osman İLHAN³

¹İzmir Ölçme Değerlendirme Merkezi, İzmir, Türkiye

²Milli Eğitim Bakanlığı, İstanbul,

³Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul,

Orijinal Makale

Gönderi Tarihi: 10.07.2023

Kabul Tarihi: 24.09.2023

DOI: 10.47778/ejsse.1325416

Online Yayın: 30.09.2023

Öz

Yaklaşık 5000 yıl öncesine dayanan Türk spor kültürü geçmişten günümüze farklı evrelerden geçmiştir. Modern sporları geleneksel sporların devamı niteliğinde değerlendirmek mümkün olmasa da spor kültürüne yönelik tarihsel arka planın geleneksel sporlar ile oluştuğu söylenebilir. Geleneksel sporları farklı değişkenler açısından konu edinen derslerden bir tanesi ise sosyal bilgiler dersi. Sosyal bilgiler dersinin bireyi yaşadığı toplumun kültürel temellerine ilişkin bilinçlendirme misyonu ve bu bağlamda spor kültürü ile geleneksel sporlara ilişkin barındırdığı içerik bu çalışmanın ortaya çıkış motivasyonlarından biri olmuştur. Karma yöntem metodolojisine uygun olarak yürütülen bu çalışmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin geleneksel sporlara yönelik tutumları belirlenmeye çalışılmış, geleneksel sporlara yönelik tutum ölçeği ve yarı yapılandırılmış görüşme formu ile veri toplama süreci gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın nicel veri toplama sürecine 120, nitel veri toplama sürecine ise 10 öğretmen dahil edilmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda tutum ölçeğine göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin geleneksel spora yönelik tutumlarının orta düzeyde olduğu belirlenmiş, katılımcıların önemli bir kısmının geleneksel sporların bireyin fiziksel gelişimine katkı sağlayacağını düşündükleri tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda spor kültürünün geliştirilmesine, bu yönde öğrenci ve öğretmenler ile gerçekleştirilecek bilinçlendirme yaygınlaştırma faaliyetlerinin yürütülmesine ilişkin önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Spor kültürü, Geleneksel sporlar, Sosyal bilgiler

An Investigation of Social Studies Teachers' Attitudes and Opinions Towards Traditional Sports

Abstract

Turkish sports culture, which dates back to approximately 5000 years ago, has gone through different phases from past to present. Although it is not possible to evaluate modern sports as a continuation of traditional sports, it can be said that the historical background for sports culture is formed by traditional sports. One of the courses that deals with traditional sports in terms of different variables is the social studies course. The mission of the social studies course to raise awareness of the individual about the cultural foundations of the society in which he/she lives, and in this context, the content related to sports culture and traditional sports has been one of the motivations for the emergence of this study. In this study, which was conducted in accordance with the mixed method methodology, it was tried to determine the attitudes of social studies teachers towards sports and sports culture, and the data collection process was carried out with a scale of attitudes towards traditional sports and a semi-structured interview form. A total of 120 teachers were included in the quantitative data collection process and 10 teachers were included in the qualitative data collection process. In line with the findings obtained, it was determined that the attitudes of social studies teachers towards traditional sports were at a moderate level according to the attitude scale, and a significant part of the participants thought that traditional sports would contribute to the physical development of the individual. In line with the results obtained, suggestions were made regarding the development of sports culture and the implementation of awareness-raising dissemination activities to be carried out with students and teachers in this direction.

Keywords: Sports culture, Traditional sports, Social studies

* **Sorumlu Yazar:** Dr. Ahmet Tokmak, **E-posta:** tokmak87@hotmail.com

GİRİŞ

Türk tarihinin geniş bir coğrafyaya ve sürece yayılan tarihi incelendiğinde Türk kültürünün pek çok kültür ile etkileşim yaşadığı görülmektedir. Bu etkileşimin savaşlar, ticaret, yurt arayışı gibi farklı sebeplerle ortaya çıkması gibi aynı zamanda yaşam tarzının getirdiği ihtiyaçlar ile zaruri olarak ortaya çıkmış olduğu da söylenebilir (Başaran, 2015; Kan, 2015). Bu etkileşimin ortaya çıkardığı kültürleşmenin izlerini günümüzde hala görmek mümkündür. Geçmişten günümüze taşınan ve kültürel bir miras unsuru olarak korunarak varlığı devam ettirilen, devlet kurumları ya da sivil toplum kuruluşları aracılığıyla yeni nesillere tanıtılmaya çalışılan geleneksel sporlar bu konulardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır (Karcıoğlu ve Söylemez, 2022).

Geçmişten günümüze toplumları bir arada tutan en önemli değişkenler ortak ülkü ve yurttaşlık aidiyeti olarak ifade edilebilir. Bu birliktelik ise toplumu ve toplumu oluşturan insanların farklı amaçları gerçekleştirebilmek için bir araya getirdikleri somut ve somut olmayan farklı öğelerin ortaya çıkmasını sağlamıştır (Güngör, 2017). Türk tarihinin geniş bir coğrafyaya yayılmış olması kültürel birikiminin oldukça çeşitli olmasını sağlamıştır (Yetişgin, 2007). Türkçe sözlük niteliğinde Kaşgarlı Mahmut tarafından kaleme alınan Divânü Lugâti't-Türk adlı eserde bulunan Türk kültürüne ait zengin içerik bunu kanıtlar niteliktedir. Divânü Lugâti't-Türk'te günümüz geleneksel sporları olarak anılan bazı sporlara da oyunlar adı altında yer verildiği görülmektedir. Çevgen oyunu, ok atma yarışları, at yarışı, güreş, salıncak oyunu, müngüz müngüz, köçürme, çelik çomak, ceviz oyunu, karagun, çengli mengli bunlardan bazılarıdır (Türktaş, 1999). Yaşayışın getirdiği ihtiyaçlara bağlı olarak bireyin kendini eğitmesi, canlı tutması, güçlü kalması gibi sebeplerle hayat bulan bu oyunların zaman içinde gelenekselleşerek Türk kültür hayatının bir parçası haline geldikleri görülmektedir (Gültekin vd., 2018). Günümüzde geleneksel sporlar adı altında yaşatılan bu sporlara ilişkin 1996 yılında Gençlik ve Spor Bakanlığı Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü çatısı altında kurulan Geleneksel Spor Dalları Federasyonu hizmet yürütmektedir. Federasyon çatısı altında Atlı Cirit, Rahvan Binicilik, Atlı Okçuluk, Aba Güreşi, Şalvar Güreşi, Kuşak Güreşi, Geleneksel Kızak, Atlı Kızak ve Kökbörü dallarında faaliyetler yürütülmektedir. Federasyonun temel olarak belirlediği Ata sporlarının farklı arenalarda tanıtılması, yaygınlaştırılması ve gelecek nesillere aktarılması hedefleri ise Dünya Etnospor Konfederasyonu ile gerçekleştirilen iş birlikleri ile her geçen gün hayat bulmaktadır. Geleneksel spor ve oyunların günümüzde her geçen gün unutulma ve yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kalması ve bireylerin keşfedici yönlerinin ortaya çıkartılması hedefleri bu kurum ve kuruluşlar için çıkış noktası olarak görülmektedir. Bu bağlamda aynı zamanda bir kültür ögesi olarak varlığını sürdürmeye devam eden geleneksel sporların yaşatılması ve canlı tutulması için eğitim öğretim süreçlerine önemli bir görev düşmektedir. Ulusal veya bölgesel olarak düzenlenen etkinlik, yarışma vb., faaliyetler ile yeni nesillerin tanınması sağlanan geleneksel sporların aynı zamanda beden eğitimi, sosyal bilgiler ve Türkçe derslerinde kendisine yer bulduğu görülmektedir.

Literatür incelendiğinde geleneksel sporlar ve oyunlara ilişkin pek çok çalışma bulunduğu görülmektedir. Türk kültüründe yer alan geleneksel oyunlar ve sporların değerlendirilmesi, Türk kültüründe geleneksel sporlar ve oyunların yeri, geleneksel spor ve oyunların günümüze

uyarlanması çalışmaları, geleneksel sporlar ile e-sporun karşılaştırılması, lise düzeyindeki öğrencilerde geleneksel Türk sporlarına ilişkin eğilimin belirlenmesi, diğer soydaş Türk devletlerinde geleneksel sporların yeri gibi çalışmalar bunlardan bazıları olarak sayılabilir (Gençay vd., 2019; Güler, 2022; Gültekin vd., 2018; Karahüseyinoğlu, 2008; Koçan, 2007; Menteş ve Saygın, 2019; Türkmen ve Useev, 2019). Öte yandan geleneksel sporların ve oyunların folklorik öğeler olarak ders kitaplarındaki varlığına yönelik çalışmalara da rastlanmaktadır (Demircioğlu ve Altuntaş Gürsoy, 2022; Yıldırım, 2022). Ancak sosyal bilgiler öğretmenlerinin geleneksel sporlar ve oyunlara ilişkin tutum ve görüşlerini konu edinen herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Sosyal bilgiler eğitiminin vatanını ve milletini severek, milli bilince sahip olan ve tarihini bilen, kültürünü koruyan, farklı kültürleri tanıyan birey yetiştirme amaçları göz önüne alındığında geleneksel sporların yaşatılması adına önemli bir misyona sahip olduğu söylenebilir. Sosyal bilgiler ders kitaplarında 6. sınıf ve 7. sınıf ders kitaplarında okçuluk, cirit, güreş gibi geleneksel sporlardan bahsedildiği görülmektedir. Sosyal bilgiler eğitiminin geleneksel sporlara ilişkin öğrencilerde farkındalık oluşturma ve bu kültürel öğelerin tanıtılması, yaşatılması adına sahip olduğu misyon bu çalışmanın temel motivasyonunu oluşturmuş, bu doğrultuda sosyal bilgiler öğretmenlerinin geleneksel sporlara yönelik tutum ve görüşleri merak konusu olmuştur. Belirlenen ana amaç doğrultusunda şu alt problemlere yanıt aranmıştır;

1. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin geleneksel sporlara yönelik tutumları ile ilgili olarak;
 - a) Sosyal bilgiler öğretmenlerinin geleneksel spora yönelik tutumlarında demografik değişkenlerin etkisi nasıldır?
 - b) Sosyal bilgiler öğretmenlerinin geleneksel sporlara yönelik tutum düzeyleri nasıldır?
2. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin geleneksel sporlara ilişkin görüşleri nelerdir?

METOT

Araştırma Modeli

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin geleneksel sporlara yönelik tutum ve görüşlerinin belirlenmeye çalışıldığı bu araştırma karma yöntem metodolojisine uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Karma yöntem araştırmalarının nicel veya nitel olarak elde edilen veriler ile problemin çözümüne ilişkin birbirlerini destekleyen ve tamamlayan yapısı karma yöntemin tercih edilmesinde etkili olmuştur. Bu araştırmada karma yöntem desenlerinden açıklayıcı ardışık desen kullanılmıştır. Açıklayıcı ardışık desen araştırmada nicel veri toplama araçları ile elde edilen verilerin açıklanmasında nitel verilerin kullanılmasına imkân sağlamaktadır (Kara, 2023). Katılımcı öğretmenlerin geleneksel sporlara ilişkin tutum ölçeğinden elde ettikleri sonuçların açıklanmasında görüşmeler ile elde edilen verilerden faydalanılmıştır.

Araştırma Grubu

Araştırma evreni Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı devlet okullarında görev yapan öğretmenler olarak belirlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubu olarak ise yine devlet okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri olarak belirlenmiştir. Katılımcılarda aranan temel kriter sosyal bilgiler

öğretmeni olarak görev yapmaları olmuştur. Araştırmanın nicel boyutuna dahil edilecek sosyal bilgiler öğretmenlerinin belirlenmesinde uygunluk örnekleme tercih edilmiş, çalışma sosyal bilgiler öğretmenlerinin yer aldığı çevrimiçi gruplar aracılığıyla katılımcılara ulaştırılmıştır. Araştırmanın nitel kısmında ise kotalı örnekleme yöntemi tercih edilmiş, görüşmelerin gerçekleştirileceği katılımcılar tutum ölçeğinden yüksek sonuç elde edenler, ortalama sonuç elde edenler ve düşük sonuç elde edenler içerisinde üçer kişi olmak üzere belirlenmiştir. Gerçekleştirilecek görüşmelerde elde edilen verilerin yeterli doygunluğa ulaşmadığı düşünülürse 4. ve 5. görüşme kişileri yedek olarak belirlenmiş ancak yapılan görüşmelerde yeterli doygunluğa ulaşıldığı düşünüldüğünden dolayı yedek görüşme için belirlenen katılımcıların görüşlerine başvurulmamıştır.

Tablo 1’de araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin demografik özelliklerine ait frekans ve yüzde dağılımına yer verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların demografik özelliklerine göre dağılımı

Demografik Özellik	Gruplar	n	%
Mesleki kıdem	1-5 yıl	14	11,7
	6-10 yıl	24	20,0
	11-15 yıl	28	23,3
	16-20 yıl	16	13,3
	21 yıl ve üstü	38	31,7
Cinsiyet	Kadın	81	67,5
	Erkek	39	32,5
Görev yaptığı il	İstanbul	83	69,2
	Diğer	37	30,8
Mezun olduğu lisans bölümü	Sosyal bilgiler	67	55,8
	Tarih	34	28,3
	Diğer	19	15,8
Öğrenim durumu	Lisans	98	81,7
	Lisansüstü	22	18,3
Daha önce geleneksel spor yapmış olma durumu	Evet	22	18,3
	Hayır	98	81,7
Daha önce yaptığı geleneksel spor (N=22)	Güreş	7	31,8
	Okçuluk	6	27,3
	At biniciliği	3	13,6
	Atlı cirit	2	9,1
	Atlı kızak	2	9,1
	Gülle atma	2	9,1

Araştırmaya katılan 120 sosyal bilgiler öğretmenin %11,7’sinin mesleki kıdemi 1-5 yıl, %20’sinin 6-10 yıl, %23,3’ünün 11-15 yıl, %13,3’ünün 16-20 yıl, %31,7’sinin mesleki kıdemi 21 yıl ve üstüdür. Katılımcıların %67,5’i kadın, %32,5’i erkektir. Katılımcıların %69,2’si İstanbul’da, %30,8’i diğer illerde görev yapmaktadır. Katılımcıların %55,8’i sosyal bilgiler, %28,3’ü tarih, %15,8’i diğer lisans bölümlerinden mezun olmuştur. Katılımcıların %81,7’si lisans, %18,3’ü lisansüstü düzeyde öğrenim görmüştür. Katılımcıların %18,3’ü daha önce geleneksel spor yapmış

olup geleneksel spor yapan katılımcıların (N=22) 7'si güreş, 6'sı okçuluk, 3'ü at biniciliği, 2'si atlı cirit, 2'si atlı kızak, 2'si gülle atma sporlarını yapmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırma karma yöntem ilkeleri doğrultusunda yürütülmüş olup veri toplama sürecine ilişkin iki veri toplama aracı kullanılmıştır. Araştırmada nicel veri toplama aracı olarak iki bölümden oluşan anket formundan yararlanılmıştır.

Anket formunun birinci bölümünde katılımcıların mesleki kıdem, cinsiyet, görev yaptığı il, mezun olduğu lisans bölümü, öğrenim durumu, daha önce geleneksel spor yapma durumu ve daha önce geleneksel spor yapıldıysa branşı bilgilerinden oluşan demografik bilgi formu yer almaktadır.

Geleneksel Sporlara Yönelik Tutum Ölçeği: Anket formunun ikinci bölümünde geleneksel spora yönelik tutumları değerlendirmek amacıyla Evli vd. (2021) tarafından geliştirilen Geleneksel Sporlara Yönelik Tutum Ölçeği yer almaktadır. Ölçekte beşli likert tipinde (1: Katılmıyorum, 5: Tamamen katılıyorum) 21 madde ve 5 boyut (psikolojik gelişim, fiziksel gelişim, sosyal gelişim, bilişsel gelişim, kültürel gelişim) bulunmaktadır. Ölçek ve boyutlarda elde edilen yüksek puan geleneksel sporlara yönelik tutumun yüksek düzeyde olumlu olduğunu ifade etmektedir. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı 0,99; alt boyutların Cronbach Alpha katsayıları 0,97 / 0,97 / 0,97 / 0,98 / 0,97 olarak tespit edilmiştir.

Araştırmanın nitel verileri ise araştırmacılar tarafından hazırlanan 9 soruluk görüşme formu ile toplanmıştır. Görüşme formunun hazırlık süreci iki aşamada tamamlanmıştır. Taslak olarak hazırlanan forma ilişkin uzman görüşü alınmış, gerekli ekleme ve çıkarmalar yapılarak son uzman görüşü doğrultusunda ve forma son hali verilmiştir. Görüşme formu doğrultusunda katılımcı öğretmenler ile birebir görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Araştırma Yayın Etiği

Bu araştırma için Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'ndan 19/07/2023 tarihinde 2023/07 toplantı numarası etik izin alınmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın nicel verileri google form aracılığıyla toplanmıştır. Formun dağıtımını farklı okul whatsapp grupları aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Form ile araştırmaya katılım gönüllük esasına uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Nicel verilerin toplanması sürecine farklı il ve okullardan 120 öğretmen dahil olmuştur. Çalışmanın nitel kısmında ise elde edilen öğretmen görüşleri ise yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Görüşmelere katılacak öğretmenlerin belirlenmesinde yine gönüllük esasına uygun olarak hareket edilmiş, bu kapsamda 5 kadın 5 erkek olmak üzere 10 sosyal bilgiler öğretmeni ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi sürecinde nitel verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmış, görüşmelerden elde edilen kayıtlar yazıya aktarılarak kodlamalar gerçekleştirilmiştir. Yapılan

kodlamalara ilişkin görüş birliği sağlanan kodlamalar kullanılmış ve kodlamalara kaynaklık eden ifadeler ile birlikte uzman görüşüne sunulmuştur.

Nicel verilerin analizinde ise SPSS 21.0 istatistik yazılımından yararlanılmıştır. Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bilgiler frekans ve yüzde tablosunda gösterilmiştir. Ölçeklerin toplam ve alt boyut puanlarının normallik sınavında çarpıklık katsayısı (skewness) ve basıklık (kurtosis) katsayıları kullanılmıştır. Sürekli bir değişkenden elde edilen puanların normal dağılım özelliğinde kullanılan çarpıklık ve basıklık katsayılarının ± 1 sınırları içinde kalması puanların normal dağılımdan önemli bir sapma göstermediği şeklinde yorumlanabilir. Normal dağılım göstermeyen puanların karekök, logaritmik veya ters dönüşümlerden uygun olanları yapılarak puanların normal dağılımı sağlandıktan sonra parametrik testler yapılabilir (Büyüköztürk, 2011). Normal dağılım göstermeyen puanların logaritmik dönüşümleri yapıp normal dağılımları sağlanarak (Tablo 2) ölçek ve alt boyut puanlarının cinsiyet, görev yaptığı il, öğrenim durumu, daha önce geleneksel spor yapma durumu değişkenlerine göre karşılaştırılmasında bağımsız iki örneklem t testinden; mesleki kıdem ve mezun olduğu lisans bölümü değişkenlerine göre karşılaştırılmasında ANOVA testinden yararlanılmıştır. ANOVA testinde anlamlı farklılık görüldüğünde farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla LSD post hoc testinden yararlanılmıştır. Geleneksel spora yönelik tutum puanları arasındaki ilişki testinde Pearson korelasyon testinden yararlanılmıştır. Analizlerde istatistiksel anlamlılık düzeyi 0,05 ($p < 0,05$) olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Katılımcıların Geleneksel Sporlara Yönelik Tutum Puanlarına Ait Betimsel Bulgular

Tablo 2’de geleneksel sporlara yönelik tutum puanlarına ait betimsel istatistiklere yer verilmiştir.

Tablo 2. Geleneksel sporlara yönelik tutum puanlarına ait betimsel istatistikler

Alt Boyutlar	N	Alınabilecek		Elde Edilen		\bar{X}	SS	Ç. ¹	B. ¹
		Min.	Maks.	Min.	Maks.				
Psikolojik Gelişim	120	4	20	4	20	12,53	5,17	-0,40	-0,74
Fiziksel Gelişim	120	4	20	4	20	12,91	5,24	-0,37	-0,92
Sosyal Gelişim	120	4	20	4	20	12,18	5,24	-0,48	-0,67
Bilişsel Gelişim	120	5	25	5	25	15,28	6,50	-0,33	-0,87
Kültürel Gelişim	120	4	20	4	20	12,76	5,38	0,87	-0,75
Geleneksel Sporlara Yönelik Tutum	120	21	105	21	105	65,66	26,41	-0,34	-0,92

Ç: Normal dağılım için çarpıklık

B: Normal dağılım için basıklık

¹: Logaritmik dönüşüm uygulandı.

Geleneksel sporlara yönelik tutum ölçeği toplam puanı $65,66 \pm 26,41$ olarak tespit edilmiş olup ölçekten alınabilecek en düşük (21) ve en yüksek (105) puanlara göre araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin geleneksel sporlara yönelik tutumunun orta düzeyde olumlu olduğu tespit edilmiştir. Alt boyutlar düzeyinde incelendiğinde en yüksek düzeyde olumlu tutum puanlarının sırasıyla fiziksel gelişim ($12,91 \pm 5,24$), kültürel gelişim ($12,76 \pm 5,38$), psikolojik gelişime

(12,53±5,17) yönelik olduğu; en düşük düzeyde tutum puanlarının bilişsel gelişim (15,28±6,50) ve sosyal gelişime (12,18±5,24) yönelik olduğu tespit edilmiştir.

Geleneksel Sporlara Yönelik Tutum Puanlarının Demografik Özelliklere Göre Karşılaştırılmasına Ait Bulgular

Tablo 3'te geleneksel sporlara yönelik tutum puanlarının mesleki kıdeme göre karşılaştırılmasına ait ANOVA testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 3. Geleneksel sporlara yönelik tutum puanlarının mesleki kıdeme göre karşılaştırması

Alt Boyutlar	Mesleki Kıdem	N	\bar{X}	SS	F	p	Anlamlı Fark
Psikolojik Gelişim	A-1-5 yıl	14	13,93	5,08	1,44	0,225	
	B-6-10 yıl	24	11,71	5,13			
	C-11-15 yıl	28	14,29	5,31			
	D-16-20 yıl	16	12,06	5,25			
	E-21-25 yıl	38	11,45	4,91			
Fiziksel Gelişim	A-1-5 yıl	14	14,79	5,03	2,61	0,039	C>D,E
	B-6-10 yıl	24	11,96	5,43			
	C-11-15 yıl	28	15,14	5,00			
	D-16-20 yıl	16	11,88	5,19			
	E-21-25 yıl	38	11,61	4,91			
Sosyal Gelişim	A-1-5 yıl	14	13,50	5,02	2,43	0,052	
	B-6-10 yıl	24	10,79	5,26			
	C-11-15 yıl	28	14,46	4,90			
	D-16-20 yıl	16	10,50	5,03			
	E-21-25 yıl	38	11,58	5,19			
Bilişsel Gelişim	A-1-5 yıl	14	16,57	5,56	2,34	0,059	
	B-6-10 yıl	24	13,92	7,00			
	C-11-15 yıl	28	18,07	6,24			
	D-16-20 yıl	16	13,44	6,32			
	E-21-25 yıl	38	14,39	6,32			
Kültürel Gelişim	A-1-5 yıl	14	14,36	4,83	1,22	0,308	
	B-6-10 yıl	24	11,58	5,31			
	C-11-15 yıl	28	14,46	5,59			
	D-16-20 yıl	16	12,50	5,10			
	E-21-25 yıl	38	11,76	5,38			
Geleneksel Sporlara Yönelik Tutum Toplam	A-1-5 yıl	14	73,14	24,73	2,14	0,080	
	B-6-10 yıl	24	59,96	26,96			
	C-11-15 yıl	28	76,43	25,65			
	D-16-20 yıl	16	60,38	25,41			
	E-21-25 yıl	38	60,79	25,86			

Geleneksel sporlara yönelik tutum ölçeği toplam puanı ve psikolojik gelişim, sosyal gelişim, bilişsel gelişim ve kültürel gelişim alt boyut puanlarının mesleki kıdeme göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir. Fiziksel gelişim alt boyut puanının mesleki kıdeme göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F=2,61$; $p<0,05$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan LSD post hoc testi sonuçlarına göre mesleki kıdemi 11-15 yıl arası olan katılımcıların fiziksel gelişime yönelik tutum puanı, mesleki kıdemi 16 yıl ve üstü olan katılımcıların tutum puanına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Tablo 4'te geleneksel sporlara yönelik tutum puanlarının cinsiyete göre karşılaştırılmasına ait bağımsız iki örneklem t testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 4. Geleneksel sporlara yönelik tutum puanlarının cinsiyete göre karşılaştırması

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	t	p
Psikolojik Gelişim	Kadın	81	12,58	5,22	0,15	0,883
	Erkek	39	12,44	5,13		
Fiziksel Gelişim	Kadın	81	12,93	5,31	0,04	0,967
	Erkek	39	12,87	5,15		
Sosyal Gelişim	Kadın	81	12,42	5,41	0,51	0,614
	Erkek	39	11,67	4,87		
Bilişsel Gelişim	Kadın	81	15,57	6,72	0,49	0,628
	Erkek	39	14,69	6,06		
Kültürel Gelişim	Kadın	81	12,98	5,39	0,52	0,606
	Erkek	39	12,31	5,42		
Geleneksel Sporlara Yönelik Tutum Toplam	Kadın	81	66,47	26,96	0,40	0,689
	Erkek	39	63,97	25,49		

Geleneksel sporlara yönelik tutum ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir.

Tablo 5'te geleneksel sporlara yönelik tutum puanlarının görev yaptığı ile göre karşılaştırılmasına ait bağımsız iki örneklem t testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 5. Geleneksel sporlara yönelik tutum puanlarının görev yaptığı ile göre karşılaştırması

Alt Boyutlar	Görev Yaptığı İl	N	\bar{X}	SS	t	p
Psikolojik Gelişim	İstanbul	83	12,34	5,26	-0,72	0,472
	Diğer	37	12,97	5,01		
Fiziksel Gelişim	İstanbul	83	12,82	5,46	-0,52	0,603
	Diğer	37	13,11	4,78		
Sosyal Gelişim	İstanbul	83	12,35	5,37	0,41	0,684
	Diğer	37	11,78	4,96		
Bilişsel Gelişim	İstanbul	83	15,27	6,62	-0,15	0,884
	Diğer	37	15,32	6,31		
Kültürel Gelişim	İstanbul	83	12,41	5,41	-0,95	0,343
	Diğer	37	13,54	5,32		
Geleneksel Sporlara Yönelik Tutum Toplam	İstanbul	83	65,18	27,17	-0,48	0,630
	Diğer	37	66,73	24,96		

Geleneksel sporlara yönelik tutum ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının görev yaptığı ile göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir.

Tablo 6’da geleneksel sporlara yönelik tutum puanlarının mezun olduğu lisans bölümüne göre karşılaştırılmasına ait ANOVA testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 6. Geleneksel sporlara yönelik tutum puanlarının mezun olduğu lisans bölümüne göre karşılaştırması

Alt Boyutlar	Mezun Olduğu Lisans Bölümü	N	\bar{X}	SS	F	p	Anlamlı Fark
Psikolojik Gelişim	A-Sosyal bilgiler	67	13,12	5,39	0,78	0,461	
	B-Tarih	34	12,21	5,35			
	C-Diğer	19	11,05	3,76			
Fiziksel Gelişim	A-Sosyal bilgiler	67	13,42	5,49	0,85	0,432	
	B-Tarih	34	12,79	5,08			
	C-Diğer	19	11,32	4,47			
Sosyal Gelişim	A-Sosyal bilgiler	67	12,63	5,44	1,06	0,351	
	B-Tarih	34	12,26	5,12			
	C-Diğer	19	10,42	4,55			
Bilişsel Gelişim	A-Sosyal bilgiler	67	15,69	6,71	0,76	0,472	
	B-Tarih	34	15,65	6,63			
	C-Diğer	19	13,21	5,32			
Kültürel Gelişim	A-Sosyal bilgiler	67	13,01	5,48	1,01	0,367	
	B-Tarih	34	13,09	5,51			
	C-Diğer	19	11,26	4,81			
Geleneksel Sporlara Yönelik Tutum Toplam	A-Sosyal bilgiler	67	67,87	27,44	0,78	0,460	
	B-Tarih	34	66,00	26,80			
	C-Diğer	19	57,26	21,01			

Geleneksel sporlara yönelik tutum ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının mezun olduğu lisans bölümüne göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir.

Tablo 7’de geleneksel sporlara yönelik tutum puanlarının öğrenim durumuna göre karşılaştırılmasına ait bağımsız iki örneklem t testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 7. Geleneksel sporlara yönelik tutum puanlarının öğrenim durumuna göre karşılaştırması

Alt Boyutlar	Öğrenim Durumu	N	\bar{X}	SS	t	p
Psikolojik Gelişim	Lisans	98	12,43	5,14	-0,36	0,722
	Lisansüstü	22	13,00	5,43		
Fiziksel Gelişim	Lisans	98	12,86	5,31	-0,36	0,719
	Lisansüstü	22	13,14	5,02		
Sosyal Gelişim	Lisans	98	12,23	5,36	0,02	0,981
	Lisansüstü	22	11,91	4,76		
Bilişsel Gelişim	Lisans	98	15,32	6,56	0,08	0,937
	Lisansüstü	22	15,14	6,39		
Kültürel Gelişim	Lisans	98	12,43	5,40	-1,52	0,131
	Lisansüstü	22	14,23	5,19		
Geleneksel Sporlara Yönelik Tutum Toplam	Lisans	98	65,27	26,74	-0,46	0,647
	Lisansüstü	22	67,41	25,43		

Geleneksel sporlara yönelik tutum ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının öğrenim durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir.

Tablo 8’de geleneksel sporlara yönelik tutum puanlarının daha önce geleneksel spor yapmış olma durumuna göre karşılaştırılmasına ait bağımsız iki örneklem t testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 8. Geleneksel sporlara yönelik tutum puanlarının daha önce geleneksel spor yapmış olma durumuna göre karşılaştırması

Alt Boyutlar	Daha Önce Geleneksel Spor Yapma	N	\bar{X}	SS	t	p
Psikolojik Gelişim	Evet	22	13,68	5,62	0,91	0,363
	Hayır	98	12,28	5,06		
Fiziksel Gelişim	Evet	22	13,50	5,47	0,45	0,656
	Hayır	98	12,78	5,21		
Sosyal Gelişim	Evet	22	12,32	5,13	0,21	0,834
	Hayır	98	12,14	5,28		
Bilişsel Gelişim	Evet	22	16,36	6,34	0,89	0,373
	Hayır	98	15,04	6,54		
Kültürel Gelişim	Evet	22	13,73	5,67	0,95	0,345
	Hayır	98	12,54	5,32		
Geleneksel Sporlara Yönelik Tutum Toplam	Evet	22	69,59	27,47	0,65	0,516
	Hayır	98	64,78	26,23		

Geleneksel sporlara yönelik tutum ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının daha önce geleneksel spor yapmış olma durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>0,05$) tespit edilmiştir.

Geleneksel Sporlara Yönelik Tutum Puanları Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

Tablo 9’da geleneksel sporlara yönelik tutum puanları arasındaki ilişkiye ait Pearson korelasyon analizi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 9. Geleneksel sporlara yönelik tutum puanları arasındaki ilişki

Alt Boyutlar	1	2	3	4	5	6
1-Psikolojik Gelişim	1	0,94**	0,86**	0,91**	0,79**	0,97**
2-Fiziksel Gelişim		1	0,87**	0,91**	0,77**	0,97**
3-Sosyal Gelişim			1	0,91**	0,72**	0,93**
4-Bilişsel Gelişim				1	0,78**	0,96**
5-Kültürel Gelişim					1	0,82**
6-Geleneksel Sporlara Yönelik Tutum Toplam						1

*: $p<0,05$

** : $p<0,01$

Tablo 9’a göre psikolojik gelişim tutum puanı ile fiziksel gelişim ($r=0,94$; $p<0,05$), sosyal gelişim ($r=0,86$; $p<0,05$), bilişsel gelişim ($r=0,91$; $p<0,05$), kültürel gelişim ($r=0,79$; $p<0,05$) tutum puanları arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 9’a göre fiziksel gelişim tutum puanı ile sosyal gelişim ($r=0,87$; $p<0,05$), bilişsel gelişim ($r=0,91$; $p<0,05$), kültürel gelişim ($r=0,77$; $p<0,05$) tutum puanları arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 9'a göre sosyal gelişim tutum puanı ile bilişsel gelişim ($r=0,91$; $p<0,05$), kültürel gelişim ($r=0,72$; $p<0,05$) tutum puanları arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 9'a göre bilişsel gelişim tutum puanı ile kültürel gelişim ($r=0,78$; $p<0,05$) tutum puanı arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Geleneksel Sporlara Yönelik Görüşleri ile İlgili Bulgular

Sosyal bilgiler öğretmenleriyle yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. 5 kadın, 5 erkek olmak üzere toplam 10 sosyal bilgiler öğretmeniyle yapılan görüşmeler neticesinde birtakım veriler elde edilmiştir. Bu veriler geleneksel spora dönük tutumlarının ve görüşlerinin tespit edilmesine kaynaklık etmiştir. Sosyal Bilgiler öğretmenleriyle yapılan görüşmede elde edilen veriler aşağıdaki tablolarda detaylı bir biçimde görülmektedir.

Tablo 10. Geçmişte sporla ilgilenme durumu

Tema	Kodlar	f
Geçmişte yaptığınız herhangi bir spor türü	Hayır, yapmadım	2
	Evet, yaptım.	8

Tablo 10'da da görüldüğü üzere katılımcılarla yapılan görüşmeler neticesinde 2 öğretmenin herhangi bir sporla ilgilenmediği belirtilmiştir. Buna karşılık 8 katılımcı ise sporla ilgilendiğini belirterek bunun hala sürdürdüğünden bahsetmiştir.

Tablo 11. Yapılan spor türleri

Tema	Kodlar	f
Yapılan spor türü	Futbol	5
	Voleybol	4
	Basketbol	4

Tablo 11'den hareketle katılımcılardan gelen yanıtlara bakıldığında basketbolu oynayan 4, futbol oynayan 5, voleybol oynayan 4 katılımcı tespit edilmiştir. Yanıtlar bazı katılımcıların birden çok spor dalıyla yakından ilgilendiğini göstermektedir.

Tablo 12. Spor kültürü ve eğitim ilişkisi

Tema	Kodlar	f
Spor kültürü ve eğitim ilişkisini kurma	Spor kültürü eğitimi desteklemektedir.	8
	Birbirini tamamlayıcı öğelere sahip	7
	İkisi de birbiriyle doğrudan ilişkili	6
	Aralarında çok sınırlı bir ilişki kurulabilir	3

Tablo 12'ye bakıldığında spor kültürü ve eğitim ilişkisine dair öğretmen görüşleri incelenmiş olup katılımcıların 8'i iki sürecin de birbirini desteklediğini ifade etmiştir. 7 katılımcı eğitim ve spor kültürünün birbirini tamamlayan unsurlar içerdiğini belirtmiştir. 6 katılımcı ise spor kültürünün eğitimle doğrudan ilişkili olduğunu beyan etmiştir. Öte yandan 3 katılımcı öğretmen ise eğitim ile

spor kültürü arasında çok sınırlı bir ilişki olduğunu ifade etmiştir. Söz konusu maddeye dair katılımcılardan elde edilen bazı alıntılar şöyledir:

K1: Bireyin sosyalleşmesini sağlayarak ve kültürün benimsenmesini kolaylaştırarak eğitime katkı sağlar. Eğitim seviyesi arttıkça spor kültürü de yaygınlaşır. Spor kültürü arttıkça da eğitimin kalitesi artar.

K2: Bir spor dalı ile ilgilenen ve uğraşan öğrencilerin bedenlen daha rahat ve sağlıklı olmaları, zihnen daha dinç olmalarını sağlamakta ve öğrenme süreçlerini olumlu etkilemektedir.

K5: Birtakım etik değerler başta olmak üzere sporun ruhuna uygun bir eğitim anlayışıyla sporcuların mental anlamda kendilerini rahat hissedebilmeleri için iyi bir eğitim ortamında yer almaları gerektiği fikrindeyim.

K8: Eğitim ve bilim geliştikçe bireysel ve takım sporlarında başarı gitgide artmaktadır. Sporun en üst düzeyde gerçekleştirilebilmesi için eğitimden yararlanır.

K9: Spor kültürü oluşturmak ve davranış haline getirmek için en etkili yol eğitimidir. Eğitim yoluyla sağlıklı bireyler ve nesiller oluşturulur.

Tablo 13. Spor kültürünün sosyal bilgiler dersi öğretimindeki yeri ve önemi

Tema	Kodlar	f
Spor kültürünün sosyal bilgiler dersi öğretimindeki yeri ve önemi	Spor kültürü derste çok az öneme sahip	4
	Derste yer verilme sıklığı azdır	3
	Spor kültürü ve sosyal bilgiler iç içedir	4
	Spor sayesinde ülkeleri ve bayrakları tanır	5
	Spor kültürü ile sosyal bilgilerin temel değerleri öğretilir	4

Spor kültürünün sosyal bilgiler dersi öğretimindeki yerine ve önemine dönük katılımcı öğretmenlerin görüşleri analiz edilmiştir. Bu doğrultuda Tablo 13'te de görüldüğü üzere 4 katılımcı öğretmen spor kültürünün sosyal bilgiler dersinde öneminin çok az olduğunu belirtmiştir. Buna ek olarak 3 katılımcı spor kültürünün derste çok sınırlı biçimde yer verildiğini ifade etmiştir. Öte yandan 4 katılımcı sosyal bilgiler dersiyse spor kültürünün iç içe olduğunu vurgulamıştır. Nitekim aynı katılımcılar spor kültürü sayesinde öğrencilerin ülke bayraklarını daha iyi tanıdığını, derse ait temel değerleri de daha kolay benimsediğini belirtmiştir. Söz konusu maddeye dair katılımcılardan elde edilen bazı alıntılar şöyledir:

K2: Sosyal hayatında başarılı bireyler olmaları için spora önem verilmesi, Beden eğitimi zümresi ile iş birliğine gidilerek Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda spor yapılabilir. Etnospor Festivaline öğrencilerin katılımı sağlanabilir. Bu tarz etkinliklerin sayısı artırılabilir.

K3: Özellikle geleneksel sporlarımızın genç sporcular tarafından tanınması bu vesileyle kültürel renklerimiz belli bir bölümünün kazandırılması açısından Sosyal Bilgiler dersi içerisinde bu yönüyle olumlu adımlar atılabilir.

K7: Başarı kazanan sporcuların ülkelerini merak eden öğrenciler o ülkelerin bayraklarını tanırlar; dünya üzerindeki konumlarını öğrenirler, yine o ülkelerin iklimlerini, nüfuslarını, kültürel değerlerini öğrenirler. Sosyal Bilgiler ders kitaplarına başarılı sporcuların hayat

hikayelerinden bir bölüm eklenerek o sporcuların ülkelerinin coğrafi, tarihi ve kültürel özellikleri öğretilir.

K8: Spor kültürünün bireylere kazandıracağını düşündüğüm şeylerin başında “fairplay” yani centilmenlik geliyor. Bu da Sosyal Bilgiler Öğretiminin değer aktarımına verdiği öneme ilişkilendirilebilir.

K10: Sosyal Bilgiler dersinin öğretiminde maalesef spora yeteri kadar yer verilmediğini düşünüyorum. Bu da öğrencilere spor ile sosyal bilgiler ilişkisini neredeyse hiç kurmadığımızı göstermektedir. Özellikle Atatürk’ün spora değer vermesiyle ilgili konuya geldiğimizde spordan kısaca bahsediyoruz. Ama sporun sosyal bilgiler dersiyile ilişkisi çok güçlü olmalıdır.

Tablo 14. Katılımcıların geleneksel sporlara dair görüşleri

Tema	Kodlar	f
Geleneksel sporlar hakkındaki görüşler	Hiç ilgim yok	1
	Orta düzeyde ilgim var	6
	Çok fazla ilgileniyorum	3

Tablo 14’ten hareketle katılımcılarla yapılan görüşme neticesinde 1 öğretmen geleneksel sporlara hiç ilgi duymadığını belirtirken 6 öğretmen orta düzeyde; 3 öğretmen ise yüksek düzeyde ilgi duyduğunu ifade etmiştir.

Tablo 15. Katılımcıların bildikleri geleneksel sporlar

Tema	Kodlar	f
Bilinen Geleneksel sporlar	Cirit Atma	8
	Kuşaklı yağlı güreş	7
	Atlı Binicilik	7
	Okçuluk	7
	Kılıç-Kalkan	2
	Mangala	2
	Atlı Kızak	2

Katılımcılara bildikleri geleneksel sporların hangileri olduğu sorulmuştur. Tablo 15’te de görüldüğü üzere katılımcı öğretmenlerden 8’i cirit atma, 7’si Kuşaklı yağlı güreş, 7’si Atlı Binicilik, 7’si Okçuluk, 2’si Kılıç-Kalkan, 2’si Mangala, 2’si ise Atlı kızak bildiğini belirtmiştir.

Tablo 16. Katılımcıların yaptıkları geleneksel spor türleri

Tema	Kodlar	f
Yapılan Geleneksel Spor	Yağlı güreş	2
	Okçuluk	2
	Mangala	1
	Cirit Atma	1

Katılımcılara hangi geleneksel sporları aktif biçimde yaptıkları sorulmuştur. Tablo 16'ya göre görüşmeler neticesinde yalnızca 4 katılımcı geleneksel sporları aktif biçimde yürüttüğünü ifade etmiştir. Bunların 2'si yağlı güreş, 2'si okçuluk, birer katılımcı ise mangala ve cirit atma sporu ile ilgilendiğini belirtmiştir. Söz konusu maddeye dair katılımcılardan elde edilen bazı alıntılar şöyledir:

K1: Geleneksel spor olarak Etnospor organizasyonunu söyleyebilirim. Güreş, ok atma, cirit, ata binme, mangala gibi sporları biliyorum. Okulumuzda bu sene karne haftasında geleneksel sporlar yapılmıştı oradan biliyorum.

K2: Etnospor Festivalini önemsiyorum. Hem çocuklarımı bu festivale götürüyorum hem de öğrencilerimi yönlendiriyorum.

K5: Okulumuzda ok atma ve mangala oyunları yapılmıştı. Bu geleneksel sporları yapma fırsatı elde etmiştim. Çok güzel bir faaliyetti.

K6: Geleneksel sporlar bizim kültürümüzü yansıtan sporlardır. Cirit, yağlı güreş, okçuluk sporlarını tanıyorum. Daha çok televizyon aracılığı ile geleneksel sporlarla tanıştım.

K7: Etnospor sayesinde pek çok insan Türk geleneksel sporları ve oyunları hakkında birinci elden bilgi edinmiş oldu. Atlı cirit sporu ile ilgilenmiştim. Bundaki temel sebep bedensel gelişim ile sosyalleşme imkânı yakalamaktı. Ayrıca atlara karşı da ilgim olduğu için bu sporu tercih etmiştim.

K9: Cirit ve güreş en tanıdığım sporlardır. Güreş özellikle popüler olması ve yaşadığım yere özgü köklü bir spor olmasından dolayı yakından bildiğim ve takip ettiğim geleneksel spor dalıdır.

K10: Bildiğim geleneksel spor dalları, Türk kültürünün vazgeçilmezi atçılık ve binicilik ilk sırada gelmektedir. Bunu okçuluk, güreş ve cirit gelmektedir. İlk olarak sosyal bilgiler dersinde tanışma fırsatı buldum daha sonra birçok festival ve şenliklerde izleme fırsatı buldum.

Tablo 17. Geleneksel sporun olası faydalarına dair görüşler

Tema	Kodlar	f
Geleneksel sporun olası faydaları	Kültür aktarıcısı	3
	Milli kültürü tanıtır	4
	Sosyalleşmeyi artırır	5
	Fiziksel gelişimi artırır	6
	Öz disiplini geliştirir	4
	Tarihsel olaylara ilgiyi artırır	4
	Toplumsal aidiyeti güçlendirir	5
	Türkçeyi koruyup geleceğe taşır	2
	Farklı spor dallarıyla tanıştırır	2

Tablo 17'den hareketle geleneksel sporun olası faydalarıyla ilgili katılımcı görüşleri analiz edildiğinde 3 kişi kültür aktarıcısı olduğunu; 4 kişi milli kültürü tanıttığını; 5 kişi sosyalleşmeyi artırdığını; 6 kişi fiziksel gelişimi hızlandırdığını; 4 kişi öz disiplini geliştirdiğini; 4 kişi tarihsel olaylara ilgiyi artırdığını; 5 kişi toplumsal aidiyeti güçlendirdiğini; 2 kişi Türkçeyi koruyup geleceğe taşıdığını; 2 kişi ise farklı spor dallarıyla tanıştırdığını vurgulamıştır.

Tablo 18. Geleneksel sporun sosyal bilgiler dersindeki önemine dair katılımcı görüşleri

Tema	Kodlar	f
Geleneksel sporun sosyal bilgiler dersindeki önemi	Kültür aktarımından dolayı önemlidir	7
	Gelenekler adetlerden ötürü derste sıkça yer almalı	6
	Türk tarihiyle ilişkili olduğu için fazlaca yer almalı	6
	Sosyal iletişimi güçlendirdiği için derse önem katar	5
	Eski Türk yaşam tarzını yansıtmasından dolayı derste sıkça yer verilmeli	3
	Ekonomik kazanç özelliğinden dolayı derste finans okuryazarlığını güçlendirir	2

Geleneksel sporun sosyal bilgiler dersindeki önemine dair görüşler analiz edildiğinde 7 katılımcı kültür aktarımını güçlendirmesinden ötürü geleneksel sporları değerli görmüştür. 6 katılımcı Türk örf, adet ve göreneklerin korunması gerekliliğini vurgulayıp geleneksel sporların sosyal bilgiler dersinde sıklıkla yer alması gerektiğine değinmiştir. 6 katılımcı geleneksel sporların Türk tarihine dair anekdotlar taşıdığını belirtmiş olup bu yüzden sosyal bilgiler dersinde işlenmesi gerektiğini belirtmiştir. 5 katılımcı geleneksel sporların sosyal bilgiler dersinde yer alan sosyal iletişim konusuna katkı sağlayacağını vurgulamış ve bu yüzden derste önemli olduğunu ifade etmiştir. 3 katılımcı eski Türk yaşam tarzını yansıtması açısından önemli gördükleri geleneksel sporların sosyal bilgiler dersindeki yerinin kıymetli olduğunu vurgulamıştır. Geleneksel sporun ekonomik kazanç özelliğinin de olmasından ötürü bu durumun sosyal bilgiler dersindeki finansal içeriklerle ilişkilendirilebileceğini belirtmiştir. Söz konusu maddeye dair katılımcılardan elde edilen bazı alıntılar şöyledir:

K1: Sosyal Bilgiler müfredatında yer alan Türk dünyası ile ilgili konularda öğrencilerin kazanımlarının artmasında geleneksel sporların katkısının olacağını düşünüyorum.

K3: Geleneksel spor tarihini öğrenmek sosyal bilgiler açısından son derece yararlıdır. Somut yaşantılardan yola çıkarak eski Türklerin sosyal yaşantısı hakkında bilgi sahibi olabiliriz.

K4: Türklerin cirit, güreş ve okçuluk sporlarında başarılı olmalarından yola çıkarak öğrencilere geçmişte Türklerin askeri ve toplumsal yaşamlarında başarılı oldukları bu geleneksel spor dalları ile desteklenebilir.

K8: Dayanışma, barışseverlik, empati, hoşgörü, birlik/beraberlik gibi duyguları güçlendiren geleneksel sporlar sosyal bilgiler dersinin pek çok ünitesiyle ilişkilidir.

K9: Sosyal Bilgiler dersinin bir bölümünü tarih ve kültür oluşturmaktadır. Geleneksel sporların varlığı Türk tarihinin, milletinin bir yönünü oluşturduğu için anlatılması elzemdir. Geleneksel sporların anlatılmaması kültürün bir parçasının es geçilmesi olurdu.

Tablo 19. Geleneksel sporun milli kültür ve tarih bilincine yönelik etkisiyle ilgili görüşler

Tema	Kodlar	f
Geleneksel sporun milli kültür ve tarih bilincine yönelik etkisi	Etkisi yoktur	2
	Oyunların doğuş hikayesi kültüre ilgiyi artırır	4
	Milli kültürün yaşatılıp geleceğe aktarımında etkilidir	5
	Milli değerleri benimsetir	5
	Milli tarihin zenginliğini sunar	4
	Toplumsal aidiyet hissini artırıp kültüre adapte eder	4
	Türk savaş taktiklerini öğretir	3
	Türk bozkır yaşam anlayışını tanıtır	3

Tablo 19 incelendiğinde geleneksel sporun milli kültür ve tarih bilincine yönelik etkisiyle ilgili katılımcı öğretmenlerden 2'si olumsuz yanıt vererek bu durumun etkisiz kaldığını belirtmiştir. Öte yandan 5 katılımcı milli değerlerin benimsetilmesinde ve milli kültürün yaşatılmasında geleneksel sporların önem ar ettiğini vurgulamıştır. Bunun yanı sıra katılımcıların 4'ü geleneksel oyunların doğuş hikayelerinin kültüre olan ilgiyi artıracaklarını belirtmiştir. Katılımcı öğretmenlerden 4'ü milli tarihin zenginliğini örneklemesinde ve toplumsal aidiyet hissini güçlendirmesinden ötürü geleneksel sporların milli kültüre ve tarih bilincine katkı sağlayacağını ifade etmiştir. 3 katılımcı ise Türk savaş taktiklerini yansıttığından bu sporların tarih bilincini artıracaklarını vurgulamıştır. Ayrıca 3 katılımcı geleneksel sporların Türk bozkır yaşamından kesitler sunduğunu belirterek bu durumun milli kültüre ve tarih bilincine olumlu yansıdığını belirtmiştir. Söz konusu maddeye dair katılımcılardan elde edilen bazı alıntılar şöyledir:

K1: Biniciliğin, cirit atmanın, okçuluğun Türk kültüründe yaygın almasının sebebini anlayacaktır. Bu da kendisinde milli bir bilincin oluşmasında etkili olacaktır.

K4: Milli kültürün yaşatılması ve sonraki kuşaklara aktarılmasında geleneksel sporlar önem taşımaktadır. Spor yaparken öğrencilere "geleneklerine sahip çıkma ve milli değerlerini yaşatma" misyonu kazandırılmaktadır.

K5: Milli kültürümüz son derece zengindir. Tarihimiz milattan öncesine dayanmaktadır. Geleneksel sporları öğrendikçe milli kültürümüzün ne kadar geniş olduğunu ve tarihimize gurur duyacağımızı öğreniriz.

K7: Aidiyet duygusu, duygudaşlık, vatandaş olma gibi değer ve becerilerin gelecek nesiller tarafından özümsemesi geleneksel sporlar sayesinde mümkün olabilir.

K8: Geleneksel sporların öğrenciler tarafından araştırılması öğrencilerin Türklerin tarihi ile ilgili bilgi edinmelerini sağlar. Öğrenciler seyahatnameyi okuduklarında o dönemki Türklerin sosyal, ekonomik, kültürel yaşamları ile ilgili bilgi edinmiş olurlar böylece öğrencilerde tarih bilinci oluşturmuş da oluruz.

K9: Türk bozkır kültürünü, savaş yeteneğini, Türkçe dil zenginliğini bugünlere getirmek hususunda geleneksel sporların önemli katkısı olduğunu düşünüyorum.

K10: Kültürün devamını sağlamakta. Geçmiş ile bugün arasında bağ kurulmasına olanak sağlamakta. Geleneksel sporların varlığı Türk tarihinin, milletinin bir yönünü oluşturduğu için anlatılması elzemdir.

Geleneksel sporlara yönelik tutum ölçeği toplam puanı ve psikolojik gelişim, sosyal gelişim, bilişsel gelişim ve kültürel gelişim alt boyut puanlarının mesleki kıdeme, cinsiyete, görev yapılan ile, mezun olunan lisans bölümüne, öğrenim durumuna ve daha önce geleneksel spor yapmış olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Öte yandan fiziksel gelişim alt boyut puanının mesleki kıdeme göre anlamlı farklılık gösterdiği, mesleki kıdemi 11-15 yıl arası olan katılımcıların mesleki kıdemi 16 yıl ve üstü olan katılımcılara göre tutum puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Öğretmenler ile yapılan görüşmeler neticesinde sosyal bilgiler ders kitabında geleneksel spora ve spor kültürüne dair kavramlara yer verilme sıklığının az olduğuna değinilmiştir. Ders işlerken bu spora yönelik etkinliklerin çok sınırlı kaldığı belirtilmiştir. Tel'in (2019) doküman analizinde elde ettiği sonuçlarda da sporla ilişkili etkinliklerin, içeriklerin ortaokul 6.ve 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında yeterli düzeyde yer almadığı ortaya konulmuştur. Öğretmenlerin geleneksel spor olarak gördüğü yağlı güreş, okçuluk, cirit, atlı kızak gibi etkinliklere dair ders kitaplarında yalnızca iki kez yer verildiği tespit edilmiştir.

Katılımcı öğretmenlerle yapılan görüşmede eğitim sürecinin spor kültürü ile doğrudan ilişkili olduğu ve bunların birbirini tamamladığı vurgulanmıştır. Öğretim programlarında da spor kültürünün beceri eğitimi aracılığıyla benimsetilmesinin gereğine değinilmiştir (MEB, 2018). Öğretim programlarında sporun başta fiziksel olmak üzere duyuşsal ve bilişsel kazanımların elde edilmesinin önemi vurgulanmıştır. Eğitimle spor ilişkisinin yüksek çıktığı bu araştırma bulguları ilgili alan yazında ulaşılan sonuçlarla paralellik göstermektedir (Ayyıldız, 2021). Nitekim düzenli bir şekilde eğitim sürecine dahil olup öğrenim gören bireylerin spor kültürüne yönelik tutumlarının ve bilgi düzeylerinin daha yüksek çıktığı tespit edilmiştir (Borowiecki & Castiglione, 2014; Eurobarometer, 2014; Humphreys & Ruseski, 2011).

Katılımcı öğretmenlerin büyük çoğunluğu geleneksel sporun; milli değerleri, Türk tarihini ve kültürel geçmişi korumaya yönelik önemli bir rol üstlendiğini belirtmiştir. Böylece öğrencilerin birtakım geleneksel spor aracılığıyla Türk savaş tarihi hakkında bilgi elde edip milli tarih bilincine erişeceği ifade edilmiştir. Nitekim Özer ve Gül (2020) ile Yağmur'un (2020) bulgularında da ata sporlarından güreş, okçuluk, at binicilik, cirit vb. sporlara gerekli önemin verilmesi durumunda milli kültüre sahip çıkılması ve tarih bilincinin elde edilmesi mümkün görülmüştür.

Çalışma neticesinde katılımcı öğretmenlerin büyük çoğunluğu aktif olarak herhangi bir spor dalıyla uğraşmadığı tespit edilmiştir. Şirinkan ve diğerlerinin (2010) bulgularında da katılımcıların %83'ünün sporla aktif şekilde uğraşmadığı görülmüştür. Bununla birlikte çalışmamızda öğretmenlerin geleneksel spor türlerine dair bilgi düzeylerinin düşük olduğu tespit edilmiştir. Nitekim Ağırbaş ve diğerlerinin (2011) bulgularında spor eğitimi hususunda kendilerini yetersiz gören öğretmenlerin aynı zamanda spor bilgi düzeyi puanlarının düşük olduğu görülmüştür.

Sonuç itibariyle söz konusu araştırma sosyal bilgiler öğretmenlerinin geleneksel spora dönük tutumlarının düşük düzeyde çıktığını göstermektedir. Benzer durum ilgili alan yazında da tespit edilmiştir. Görüşlerde ders kitabı içeriğinde (görsel, metin, etkinlik vb.) spor kültürüne ve

geleneksel sporlara çok az yer verildiği ifade edilmiştir. Ayrıca milli tarih ve kültürel miras açısından önemli bir unsur olarak görülen geleneksel sporların etkinlikler yoluyla öğretilmesinin gereğine değinilmiştir. Etnospor gibi faaliyetlerin daha kapsayıcı ve sürdürülebilir bir biçimde yapılmasına dönük ortak görüş beyan edilmiştir. Eğitim ve spor kültürü ilişkisinin büyük önem arz ettiğini ifade eden katılımcılar okul paydaşlarının bu süreçte öğretmenlere ve öğrencilere dönük çeşitli çalışmalar yapması gerektiğini vurgulamıştır. Katılımcı sosyal bilgiler öğretmenlerinin %15'i aktif bir biçimde sporla uğraştığını belirtmiştir. Katılımcı sosyal bilgiler öğretmenlerinin %90'ı geleneksel sporların derste yer alıp etkinliklerle işlenmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bununla birlikte katılımcılar geleneksel sporlara orta düzeyde ilgili duyarken yine aynı katılımcıların %85'inin aktif spor yapmadığı görülmüştür. Bu durum benimsenen ve savunulan görüşün eylem boyutunda noksanlık taşıdığını göstermektedir.

Çalışmadan elde edilen bulgulardan hareketle oluşturulan öneriler şöyledir:

- ✚ Sosyal bilgiler öğretmenlerine hizmet içi eğitim kapsamında en az bir geleneksel sporun öğretilmesi tavsiye edilebilir.
- ✚ Sosyal bilgiler ders kitaplarındaki içeriğin geleneksel sporlara dönük farkındalık oluşturacak biçimde güncellenmesi gerekmektedir.
- ✚ Geleneksel sporların eğitimle ilişkisinin önemine binaen okullar ile paydaşların ortak biçimde sportif faaliyetleri koordine etmesi tavsiye edilebilir. Böylece okullarda geleneksel spor anlayışının yaygınlaştırılması mümkün hale gelebilir.
- ✚ Eğitim fakültesi ile Spor Bilimleri alanında eğitim veren kurumlar arasındaki ilişkinin güçlendirilip öğretmen adaylarına hizmet öncesi spor kültürü ve geleneksel sporun önemi hakkında farkındalık oluşturacak eğitimler planlanabilir.

Çıkar Çatışması: Makalenin yazarları, arasında çalışma kapsamında herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı: Araştırma Dizaynı-GOİ, AT; Verilerin Toplanması- VA; nicel analiz AT, nitel analiz VA; Makalenin hazırlanması, GOİ, VA, AT.

Etik Kurul İzni ile ilgili Bilgiler

Kurul Adı: Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu

Tarih: 19/07/2023

Sayı No: 2023/07

Tokmak, A., Aktaş, V., ve İlhan, G. O. (2023). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin geleneksel sporlara yönelik tutum ve görüşlerinin incelenmesi. *Avrasya Spor Bilimleri ve Eğitim Dergisi*, 5(2), 289-310.

KAYNAKÇALAR

- Ağırbaş, Ö., Ağgön, E., ve Yazıcı, M. (2011). Sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının çeşitli branşlara göre spor bilgi düzeylerinin belirlenmesi (Erzincan Üniversitesi örneği). *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(2), 379-388.
- Ayyıldız, E. (2021). *Kamuoyu bakış açısıyla spor kültürü*. Yayımlanmamış Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Spor Yönetimi Anabilim Dalı, Ankara.
- Başaran, A. (2015). Siyasi ilişkiler-kültürel ilişkiler etkileşimi: Türk-Rus ilişkileri örneği. *Avrasya Etüdüleri*, 48(2), 101-142.
- Borowiecki, K. J., & Castiglione, C. (2014). Cultural participation and tourism flows: An empirical investigation of Italian provinces. *Tourism Economics*, 20(2), 241-262. <https://doi.org/10.5367/te.2013.0278>
- Büyükköztürk, Ş. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (14. Baskı). PEGEM Akademi.
- Demircioğlu, E., ve Altuntaş Gürsoy, İ. (2022). Sosyal bilgiler ve Türkçe ders kitaplarında folklorik öğelerin temsili. *Trakya Eğitim Dergisi*, 12 (2), 1150-1162. <https://doi.org/10.24315/tred.1081007>
- Eurobarometer, S. (2014). *Sport and physical activity*. Brussels: TNS Opinion & Social.
- Evli, F., Koçak, Ç. V., ve Evli, M. (2021). Geleneksel sporlara yönelik tutumların ölçülmesi: Ölçek geliştirme çalışması. *Uluslararası Beden Eğitimi Spor ve Teknolojileri Dergisi*, 2(1), 29-38.
- Gençay, Ö. A., Gür, Y., Gençay, S., Gür, E., Özaltaş, H. N., ve Gençay, E. (2019). Liseli gençlerde geleneksel Türk sporlarının farkındalığının incelenmesi. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(1), 566-575. <https://doi.org/10.33206/mjss.491877>
- Güler, H. (2022). Dijital oyun e-spor ve geleneksel sporların karşılaştırılması. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 16(3), 315-326.
- Gültekin, M., Uzun, R., ve Çebi, M. (2018). Türk kültürlerindeki geleneksel oyunlar ve sporlara yüzeysel bir bakış. *Journal of Turkish Studies*, 13 (26), 655-671. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.14386>
- Güngör, M. (2017). Bir kimlik inşası olarak ulus-devlet yurttaşlığı ve yurttaşlık kavramının dönüşümü. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2), 438-464. <https://doi.org/10.17860/mersinefd.304070>
- Humphreys, B. R., & Ruseski, J. E. (2011). An economic analysis of participation and time spent in physical activity. *The BE Journal of Economic Analysis & Policy*, 11(1). Article 47. <https://doi.org/10.2202/1935-1682.2522>
- Kan, K. (2012). Orta Çağ'da kültürler arası etkileşim açısından Anadolu-Türk kervansarayları. Z. Dilek (Ed.), 38. *Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika çalışmaları kongresi bildiriler kitabı- IV içinde* (ss. 1735-1744). Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu.
- Kara, E. (2023). Karma araştırma yönteminin teorik olarak ve örnek araştırmalarla incelenmesi. *Girişimcilik İnovasyon ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi*, 7 (13), 73-90. <https://doi.org/10.31006/gipad.1310518>
- Karahüseyinoğlu, M. F. (2008). Geleneksel Türk sporlarındaki modern spor yansımaları. *Sport Sciences*, 3(3), 130-137.

Tokmak, A., Aktaş, V., ve İlhan, G. O. (2023). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin geleneksel sporlara yönelik tutum ve görüşlerinin incelenmesi. *Avrasya Spor Bilimleri ve Eğitim Dergisi*, 5(2), 289-310.

Karcıoğlu, U., ve Söylemez, B. (2022). Kültür turizminde geleneksel sporların yeri ve önemi. *Anasay*, (20), 215-238. <https://doi.org/10.33404/anasay.1104312>

Koçan, N. (2007). Geleneksel sporlarımızdan ciritin rekreasyon amacı ile günümüze uyarlanması. *Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri*, 2(1)31-39.

Menteş, G., ve Saygın, Ö. (2019). E-spor ve geleneksel spor ile uğraşan sporcuların zihinsel dayanıklılık ve bilişsel esneklik durumlarının incelenmesi. *International Journal of Sport Exercise and Training Sciences- IJSETS*, 5(4), 238-250. <https://doi.org/10.18826/useeabd.639062>

Millî Eğitim Bakanlığı. (2018). *Beden Eğitimi ve Spor Dersi Öğretim Programı (Ortaokul 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)*.

Özer, E., ve Gül, M. (2020). Osmanlı İmparatorluğu'nda Tanzimat'tan II. Meşrutiyet'e sporda batılılaşma hareketleri. *Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 44-50.

Şirinkan, A., Şirinkan, S., Çalışkan, E., ve Kaldırmacı, M. (2010). İlköğretim 1. kademedeki görev yapan sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerinin beden eğitimi ve spor ihtiyacını karşılayabilme düzeyleri (Erzurum ili örneği). *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 8(4), 10-21.

Tel, M. (2019). İlköğretim hayat bilgisi ders kitaplarındaki spor ve boş zaman temalarının değerlendirilmesi. *The Journal of Academic Social Science*, (4), 1-11. <https://doi.org/10.16992/ASOS.199>

Türkmen, M., ve Useev, N. (2019). Kırgız geleneksel sporlarının tarihsel arka planı. *Journal of International Social Research*, 12(66), 1486-1491. <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2019.3687>

Türktaş, M. (1999). Divani Lügatit- Türk'te yer alan ve XI. yüzyılda Türkler arasında oynanan oyunlar. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(5), 61-65.

Yağmur, M. (2020). *İmam-hatip ortaokulu meslek dersleri öğretmenleri, beden eğitimi ve spor öğretmenleri ile öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine ilişkin görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Spor Yönetimi Anabilim Dalı, Malatya.

Yetişgin, M. (2007). Tarih, coğrafya ve sosyo-kültürel ortamın Türk kimliğinin gelişmesine etkileri. *Akademik İncelemeler Dergisi* 2(1).37-68.

Yıldırım, İ. (2022). Kültürün metinler yoluyla aktarımı bağlamında Türkçe ders kitaplarında geleneksel çocuk oyunları. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (26), 173-184. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1073882>

Bu eser **Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı** ile lisanslanmıştır.